

Lekmannarevisorerna granskar

**UMEÅ KOMMUN
SCIENCE PARK I UMEÅ AB**

Grundläggande granskning 2024

1. Inledning och bakgrund

Lekmannarevisorernas uppgift är att utifrån en demokratisk utgångspunkt granska om de kommunala bolagen arbetar i enlighet med fullmäktiges avsikt och mål, om verksamheten är effektiv och om det finns en tillräcklig intern kontroll.

I aktiebolagslagens 10 kap 3 § framgår att lekmannarevisorns uppdrag är att granska:

- om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt sätt
- om verksamheten sköts på ett från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt
- om bolagets interna kontroll är tillräcklig.

Granskningen ska vara så ingående och omfattande som god sed vid detta slag av granskning kräver. Enligt God revisionssed ska den grundläggande granskningen innehålla:

- Granskning av måluppfyllelse
- Granskning av styrning och intern kontroll

Granskningen är inriktad på att översiktligt bedöma måluppfyllelsen samt om bolagsstyrelserna har en tillräcklig styrning och kontroll för att leva upp till ägardirektiv, mål och andra styrdokument/beslut som fullmäktige fastställt.

Den grundläggande granskningen baseras på lekmannarevisorernas riskanalys och omfattar samtliga majoritetsägda kommunala bolag. Den grundläggande granskningen ger också underlag att under året uppdatera riskanalysen.

1.1 Syfte och revisionsfrågor

Syftet med den grundläggande granskningen är att ge lekmannarevisorn underlag för sitt uttalande i granskningsrapporten där uppgiften är att bedöma om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt med en tillräcklig intern kontroll.

De övergripande revisionsfrågor som granskningen avser att besvara är:

- Har styrelsen säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med de ägardirektiv, riktlinjer, mål, beslut och övriga styrdokument som fullmäktige fastställt?
- Har styrelsen säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt?
- Arbetar styrelsen strukturerat för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll?

1.2 Avgränsningar

Granskningen följer ett årshjul, och omfattar såväl granskning som bedömning utifrån väsentliga styr- och uppföljningsdokument som upprättas under året. Granskningen färdigställs och avslutas efter att styrelserna behandlat sina årsredovisningar för 2024.

1.3 Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens slutsatser och bedömningar. I denna granskning utgörs revisionskriterierna av kommunallagen, aktiebolagslagen (8 kap. 4 och 8 §§), god revisionssed 2022 samt:

1.3.1 Riktlinjer för aktiverande styrning (2021-03-09)

Fullmäktige antog år 2021 riktlinjer för aktiverande styrning.¹ Av riktlinjerna framgår hur fullmäktige ska styra de kommunägda bolagen genom grunduppdrag, inriktningsmål och tilläggsuppdrag.

Fullmäktige ska fastställa ett skriftligt grunduppdrag för samtliga helägda kommunala bolag. Grunduppdraget är specifikt för respektive bolag och förtydligar både bolagets kommunala ändamål och bolagets roll och ansvar. Grunduppdrag ska vara långsiktiga och gälla för minst en mandatperiod. Bolagens grunduppdrag framgår av bolagsordningen och konkretiseras i ägardirektiv.

Inriktningsmål fastställs av kommunfullmäktige och ska ge riktning och förändring inom ett avgränsat område som berör flera kommunala aktörer. Fullmäktiges inriktningsmål gäller för minst en mandatperiod och kan riktas till namngivna nämnder eller bolag om dessa särskilt ska prioritera arbetet med just detta inriktningsmål. Inriktningsmål som riktas till kommunala bolag ska infogas i bolagets ägardirektiv.

Utöver grunduppdrag och inriktningsmål kan fullmäktige tilldela enskilda bolag tilläggsuppdrag. Dessa kan om så krävs infogas i bolagets ägardirektiv.

1.3.2 Bolagsordning

Av bolagsordningen framgår föremålet för bolagets verksamhet, vilket är att i nära samverkan med övriga intressenter som finns, eller avser att etablera sig, inom området Universitetsstaden i Umeå kommun:

- Initiera, driva och delta i planerings- och utvecklingsprocesser inom området Universitetsstaden
- Utveckla samarbeten till nytta för bolagets ägare och samarbetspartners genom att stärka förutsättningarna för Universitetsstadens utveckling i syfte att gynna utvecklingen av kvalitet och effektivitet i ägarnas olika verksamhetsområden.
- Profilerar satsningsområden, där universitetets forskning och universitetssjukhusets verksamheter tillsammans med start ups, företag och aktörer i innovationssystemet gemensamt attraherar externa etableringar, investerare och utvecklingssamarbeten till området.
- Stödja utvecklingen av en attraktiv miljö med mötesplatser för start ups, företag, forskare, studenter och anställda i syfte att stärka Universitetsstadens attraktionskraft.
- Arbeta med utvecklingen av science park.

1.3.3 Generella ägardirektiv

Fullmäktige antog i mars 2021 generella ägardirektiv för styrning av de kommunala bolagen. De generella direktiven innehåller krav och riktlinjer för samtliga hel- eller majoritetsägda bolag i bolagskoncernen och avser bland annat:

- Efterlevnad av lagar och styrning från fullmäktige
- Innehåll och form för bolagsstyrelsens arbetsordning
- Innehåll och form för VD-instruktion

¹ Kommunfullmäktige 2021-03.29

- Uppföljning och rapportering
- Samverkan

Av de generella ägardirektiven framgår även att Bolaget ska stödja uppfyllandet av Umeå kommuns vision och övergripande mål. Umeå kommuns vision och övergripande mål för perioden 2022 – 2025 är följande:

- Mål 1: Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050.
- Mål 2: Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden.
- Mål 3: Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv
- Mål 4: Umeå ska vara klimatneutralt till 2040.
- Mål 5: För att klara kompetensförsörjningen, förbättra arbetsmiljö och ge bättre medborgarnytta ska de möjligheter som den digitala transformationen innebär vara förstahandsalternativet för Umeå kommuns verksamhetsutveckling.

Bolagets verksamhet ska vidare bedrivas i enlighet med följande tilläggsuppdrag från kommunfullmäktige:

- Uppdrag 8: Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med kommunens nämnder och bolag undersöka risken för att skattemedel, som bekostar verksamheter inom välfärdssektorn, även med annan utförare än kommunen, används på ett felaktigt sätt och/eller i kriminellt syfte, till exempel för att finansiera organiserad brottslighet, samt att ta fram förslag på åtgärder för att förebygga och förhindra detta.

1.3.4 Specifika ägardirektiv

Av bolagets specifika ägardirektiv framgår, utöver vad som anges i bolagsordningen avseende föremålet för bolagets verksamhet, bland annat målsättningar för bolaget enligt nedan:

Ekonomiska mål

Verksamheten skall bedrivas utifrån självkostnadsprincipen.

Klimat- och miljömål

Bolaget skall aktivt driva miljö- och klimatfrågor i sin verksamhet. Bolaget skall upprätta mätbara mål som genom årsredovisningen följs upp årligen.

Ägarnas vision

Bolaget skall stödja uppfyllandet av ägarnas visioner och övergripande mål

1.4 Genomförande

Granskningen har genomförts genom löpande insamling av fakta och iakttagelser (tex via styrelsens protokoll och tillhörande underlag såsom mål- och budgetdokument, ekonomi- och verksamhetsrapporter, delårsrapporter, bokslut). Dialoger har genomförts med VD två gånger under året. Avstämningar har genomförts med bolagets auktoriserade revisor.

2. Resultat av granskningen

2.1 Styrning och uppföljning av verksamhet

Nedan redogörs för iakttagelser och bedömningar avseende verksamhetsstyrning och uppföljning under 2024.

Kontrollpunkt	Iakttagelse	Kommentar/hänvisning till protokoll
Fastställt en affärsplan som baseras på bolagsordning och ägardirektiv	✓	Styrelsen har fastställt verksamhetsplan för 2024 på sammanträde 2024-02-28 . Av verksamhetsplanen framgår bland annat övergripande målsättningar (vilka motsvarar vad som framgår av ägardirektiv – föremålet för bolagets verksamhet) samt mål/prioriterade insatser för år 2024-2025.
Följt upp verksamhet och måluppfyllelse i en årsrapport	—	Rapportering har skett till kommunstyrelsen i samband med T2 och T3, där information ges avseende väsentliga händelser och projekt. Det har dock inte skett någon samlad uppföljning av fastställda mål.
Uppnår grunduppdrag enligt ägardirektivet	✓	Bolaget har, utöver den information som lämnas i delårs- och årsrapport till kommunstyrelsen, inte följt upp grunduppdraget på ett strukturerat sätt. Av den rapportering som styrelsen erhåller framgår de projekt och aktiviteter som bolaget driver. Vi har inte noterat några avvikelser från grunduppdraget.
Vidtagit åtgärder vid indikationer på avvikelse från grunduppdrag, inriktningsmål och ev. tilläggsuppdrag	✓	Inga väsentliga iakttagelser har noterats

✓ = ingen eller oväsentlig avvikelse, — = viss avvikelse, ✗ = väsentlig avvikelse, ET = Ej tillämplig

2.1.1 Bedömning

Vi bedömer att styrelsen delvis säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med de ägardirektiv, riktlinjer, mål och ev. tilläggsuppdrag som fullmäktige fastställt. Styrelsen har fastställt en verksamhetsplan för 2024, men det sker dock inte någon strukturerad uppföljning av mål och uppdrag.

2.2 Styrning och uppföljning av ekonomi

Nedan redogörs för iakttagelser och bedömningar avseende ekonomistyrning och uppföljning under 2024.

Kontrollpunkt	Iakttagelse	Kommentar/hänvisning till protokoll
Upprättat en budget för innevarande år	✓	Styrelsen beslutade om budget för år 2024 på sammanträde 2023-12-07.
Följt upp ekonomin i delårsrapport	✓	Ekonomin har följts upp under året genom tertialårsrapporter. Dessa har presenterats för styrelsen under maj, september och november. Därtill får styrelsen få del av ekonomisk uppföljning vid samtliga sammanträden.
Följt upp ekonomin i en årsrapport	✓	Uppföljning per helår har dels skett genom fastställande av årsredovisning (2025-03-27), dels i rapport till kommunstyrelsen för perioden januari-december 2024.
Når måluppfyllelse avseende ekonomi (inkl. budget)	✓	Bolaget redovisar ett resultat på 635 tkr efter finansiella poster, jämfört med budgeterat resultat om 1 102 tkr. Detta förklaras dels av högre intäkter än budgeterat, dels lägre externa kostnader.
Vidtagit åtgärder vid indikationer på bristande måluppfyllelse avseende ekonomi	✓	Inga väsentliga iakttagelser har noterats

✓ = ingen eller oväsentlig avvikelse, = viss avvikelse, ✗ = väsentlig avvikelse, ET = Ej tillämplig

2.2.1 Bedömning

Vår bedömning är att styrelsen säkerställt en tillräcklig styrning, uppföljning och rapportering avseende verksamhetens ekonomi och resultat.

2.3 Intern kontroll

Nedan redogörs för iakttagelser och bedömningar avseende intern kontroll under 2024.

Kontrollpunkt	Iakttagelse	Kommentar/hänvisning till protokoll
Genomfört en riskanalys	✗	Styrelsen har inte fastställt internkontrollplan avseende 2024.
Beslutat om kontrollmoment utifrån identifierade risker	✗	Se ovan
Följt upp resultatet av genomförda kontrollmoment	✗	Se ovan
Vidtagit åtgärder vid identifierade brister	✗	Se ovan

✓ = ingen eller oväsentlig avvikelse, = viss avvikelse, ✗ = väsentlig avvikelse, ET = Ej tillämplig

2.3.1 Övriga iakttagelser

Bolaget har fastställt riktlinjer för intern styrning och kontroll (2019-11-25). Av riktlinjerna framgår det hur arbetet med intern kontroll ska bedrivas.

Av rapport till kommunstyrelsen för perioden januari-december 2024 uppger bolaget att "Den interna kontrollen utgår från lagar och externa regelverk, en öppen och ärlig bolagskultur samt en organisationsstruktur där ansvar och befogenheter är tydligt definierade och kommunicerade. Det praktiska internkontrollarbetet samordnas på övergripande bolagsnivå. Internkontrollplanens aktiviteter har utformats för att hantera de risker som bedöms som väsentliga. I vissa fall kan identifierade risker också kräva direkta åtgärder eller handlingsplaner."

Vi har inte noterat att det genomförts någon riskanalys eller upprättats någon internkontrollplan för år 2024.

2.3.2 Bedömning

Vi bedömer att styrelsen inte har säkerställt en struktur för arbetet med sin interna kontroll som gör att det finns förutsättningar att bedriva den på ett systematiskt och ändamålsenligt sätt.

3. Sammanfattade bedömning

I vår översiktliga granskning av Science Park Umeå AB har vi identifierat vissa väsentliga avvikelser. Vi bedömer därför att styrelse och VD i delvis har säkerställt en tillräcklig styrning och uppföljning av verksamhet. Styrelse och VD bedöms dock i allt väsentligt ha säkerställt en tillräcklig styrning och uppföljning av ekonomi. Vidare bedömer vi att styrelse och VD inte har säkerställt en tillräcklig intern kontroll.

Vi grundar vår bedömning på följande:

Revisionsfråga	Bedömning	Motivering
Har styrelsen säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med de ägardirektiv, riktlinjer, mål, beslut och övriga styrdokument som fullmäktige fastställt?	Delvis	Styrelsen har fastställt en verksamhetsplan som bland annat innehåller övergripande mål och mål/prioriterade insatser för år 2024-2025 . Styrelsen får löpande information om verksamheten i samband med deras sammanträden. Det sker dock inte någon strukturerad uppföljning av mål och grunduppdrag enligt ägardirektiv.
Har styrelsen säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt?	Ja	Vi bedömer att styrelsen säkerställt en tillräcklig styrning, uppföljning och rapportering avseende verksamhetens ekonomi och resultat.
Arbetar styrelsen strukturerat för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll?	Nej	Bolaget har fastställt riktlinjer för intern styrning och kontroll. Dessa efterlevs dock inte. Riskanalys eller internkontrollplan har inte fastställts för året, och följaktligen har ingen uppföljning skett.

Då bolagets verksamhet inte avses att drivas i nuvarande form framgent lämnas inga rekommendationer.